

01/2020

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

TIIVISTELMÄ

Tuija Nopola ja Heikki Tikanmäki

Syntyvyyskenaarioiden vaikutukset työeläkkeiden rahoitukseen

Syntyvyys laski viime vuosikymmenellä huomattavasti. Synnytysikäistä naista kohti syntyi vuonna 2018 neljänneksen vähemmän lapsia kuin vuosikymmenen alussa. Ennakkotietojen perusteella tämän kokonaishedelmällisyyssluvun lasku jatkui voimakkaana myös vuonna 2019.

Syntyvyyden lasku kasvattaa ikääntyneiden osuutta väestöstä. Tämä aiheuttaa työeläkkeiden rahoituksen kestävyydelle haasteita, sillä kulloinkin työssä käyvät sukupolvet rahoittavat pääosin silloisten eläkeläisten eläkkeet.

Tässä raportissa esitetään eläkelaskelmia, jotka perustuvat väestötieteellisiin ennusteisiin (Nisén ym. 2020) tulevasta syntyvyyden kehityksestä. Nämä skenaariot pyrkivät huomioimaan, miltä osin jo havaittu syntyvyyden lasku on luonteeltaan pysyvää ja miltä osin tilapäistä. Raportissa esitetään kaksi skenaariota, joista Nisén ym. pitävät nykyhetken sopivampana skenaariota A.

Skenaariossa A oletetaan, että osa jo nähdystä syntyvyyden laskusta johtuu lasten hankinnan lykkäämisestä, ja tämän lykkäämisen oletetaan hidastuvan. Kun lykkääminen päättyy, periodikohtainen kokonaishedelmällisyyssluku kääntyy kasvuun, vaikka jääkin todennäköisesti merkittävästi vuosikymmenen alun tason alapuolelle. Tässä skenaariossa keskimääräinen kokonaishedelmällisyys on 95 prosentin todennäköisyydellä 1,42–1,67 vuosina 2019–2040.

Skenaariossa B ei ole oletettu syntyvyyden alenemisen johtuvan lastensaannin lykkääntymisestä. Tässä skenaariossa syntyvyyden taso vaihtelee lähtövuoden 2018 tason ympärillä ja jää siis skenaarion A tasoa matalammaksi. Keskimääräinen kokonaishedelmällisyys on 95 prosentin todennäköisyydellä 1,31–1,54 vuosina 2019–2040.

Molemmista skenaarioista esitetään mediaanivaihtoehto sekä syntyvyyden 80 prosentin ja 95 prosentin luottamusvälejä vastaavat prosenttipisteet. Eläkelaskelmat ulottuvat vuoteen 2085 asti.

Skenaarioita verrataan peruslaskelmaan, jossa oletus kokonaishedelmällisyysluvusta on Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteen mukaisesti 1,35. Peruslaskelma ei huomioi kokonaishedelmällisyysluvun kehityksen taustalla olevia tekijöitä.

Vanhushuoltosuhte kasvaa peruslaskelmassa ja kaikissa lasketuissa vaihtoehdoissa selkeästi nykytasoa korkeammalle. Kuitenkin korkeampi kokonaishedelmällisyysluku nuorentaa ikärakennetta peruslaskelmaan verrattuna. Vanhushuoltosuhte onkin molempien skenaarioiden mediaanivaihtoehdoissa peruslaskelmaa matalampi.

Työllisten osuus väestöstä laskee kaikissa lasketuissa vaihtoehdoissa. Lakisääteinen eläkemeno suhteessa bruttokansantuotteeseen jää kaikissa skenaarion A esitettävissä prosenttipisteissä peruslaskelmaa matalammaksi. Jos periodisyntyvyyden osittaisen palautumisen ottaa ennusteen lähtökohdaksi, niin suurella todennäköisyydellä peruslaskelma yliarvioi eläkemenoprosentin pitkän aikavälin kasvun. Skenaariossa A mediaanivaihtoehdossa laskentajakson lopussa eläkemeno on 1,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Skenaariossa B mediaanivaihtoehdossa lakisääteisten eläkemenojen kehitys suhteessa bruttokansantuotteeseen on lähempänä peruslaskelmaa kuin skenaariossa A. Pitkällä aikavälillä mediaanivaihtoehdon eläkemenot ovat noin 0,7 prosenttiyksikköä matalammat suhteessa bruttokansantuotteeseen kuin peruslaskelmassa.

Työntekijän eläkelain mukaisessa TyEL-maksussa on korotuspainetta nykytasoltaan erityisesti vuosisadan puolivälin jälkeen. Skenaariossa A korotuspaine on kuitenkin peruslaskelmaa pienempi kaikissa esitettävissä prosenttipisteissä. Skenaariossa A mediaanivaihtoehdossa TyEL-maksu on laskentajakson lopussa runsaat kolme prosenttiyksikköä ja skenaarion B mediaanivaihtoehdossa runsaan prosenttiyksikön peruslaskelmaa matalampi.

www.etk.fi › Julkaisut › Raportteja › Syntyvyyskenaarioiden vaikutukset työeläkkeiden rahoitukseen

ISBN 978-951-691-303-5 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› julkaisut